

**Estonian VERNADOC:
rahvusvaheline
dokumenteerimislaager**

Joosep Metslang

Narva-Jõesuu kauni kuurortlinna ajaloolise kihistuse häving on kõigile teada. Viimase inimpõlve jooksul oleme ükshaaval kaotanud nii šveitsi stiilis, historitsistlikke, *á la Russe*, juugendlikke ja kui ka mauri stiilis hooneid, mis olid ainulaadsed mitte ainult Eesti, vaid kogu Läänemere piirkonnas. Umbes 250 ajaloolisest suvitusmajast on alles ehk 10% ning neidki ohustavad hooldamatus, hävitamine ja uusehitus.

14.–28. juulil 2014. aastal toimus Narva-Jõesuus rahvusvaheline mõõdistuslaager Estonian VERNADOC. Rahvusvahelise projekti idee oli talletada paberile mõni hävimisohus ainulaadne rahvapärane arhitektuurinähtus. Eesti kontekstis osutus valituks 19. sajandi lõpus valminud toretsev puitdekooriga Pantelejevi villa.

Kahe nädalaga jäädvustasime vana maja paberile: valmisid rapidograafidega vormistatud joonised erinevatest detailidest, fassaadidest ja lõigetest. Joonised valmisid Soome käsitsijoonestamise traditsiooni järgi, mille juured ulatuvad 19. sajandisse. Laagri juhendajaks oli Markku Mattila, Helsinki Aalto Ülikooli arhitektuuriajaloo õppetooli lektor, Soome ICOMOS (rahvusvaheline kinnismälestiste ja arhitektuursete ansamblite säilitamise, kaitse ja väärtustamisega tegelev ühendus) ja ICOMOS vernakulaararhitektuuri komitee (CIAV) liige.

VERNADOC on 2005. aastal Soomes alguse saanud projekt, mille peaeesmärgiks on hääbuva ehituspärandi dokumenteerimine jooniste, fotode ning tekstide abil. Markku Mattila välja töötatud projekti rakendatakse juba üheksandat aastat maailma ohustatud ehituspärandi talletamisel. Paaril viimasel aastal toimusid VERNADOCid Taimaal, Soomes Rauma linnas (UNESCO maailmapärandi nimekirjas), Portugalis Minho maakonnas, Lapimaal, Rumeenias Maramuresi piirkonnas ja Itaalias Amandola linnakeses. 2016. aastal toimuvad laagrid Taimaal, Rumeenias, Türgis ja Indoneesias.

Narva-Jõesuu laagris osalesid arhitektid, restauraatorid, insenerid ja teised valdkonnaga seotud spetsialistid üle maailma. Kokku kaheteistkümne osaleja hulgas oli nii õppejõude kui ka üliõpilasi. Objektile mõõdistades ja kontoris joonestades kostis läbisegi inglise, eesti, vene ja leedu keelt, sekka veidi ka tai ja tamili keelt.

27. juulil 2014. aastal avasime Narva linnuse muuseumis näituse „Estonian VERNADOC“, kus esitati värskelt valminud kunstipäraseid jooniseid Narva-Jõesuus asuvast Pantelejevi villast. Samas toimus ka seminar „Tsaaririigi suvilad ümber

Soome lahe”, kus esinesid eri maade arhitektuuriajaloo spetsialistid. Seminaril selgus, et vaadeldav villa on ainulaadne, sarnast objekti ei leidu Baltimaades, Skandinaavias ega Peterburi ümbruses.

Jääme lootma, et kauni, kuid laguneva maja restaureerimiseks leitakse peagi võimalusi ja tahet!

Estonian VERNADOC projekti korraldas SA Eesti Vabaõhumuuseumi Maa- arhitektuuri Keskus, kohapealne korraldaja oli teadur Joosep Metslang.

Projekti rahastajad:

- SA Eesti Vabaõhumuuseum
- Eesti Kultuurkapital.

Projekti toetajad:

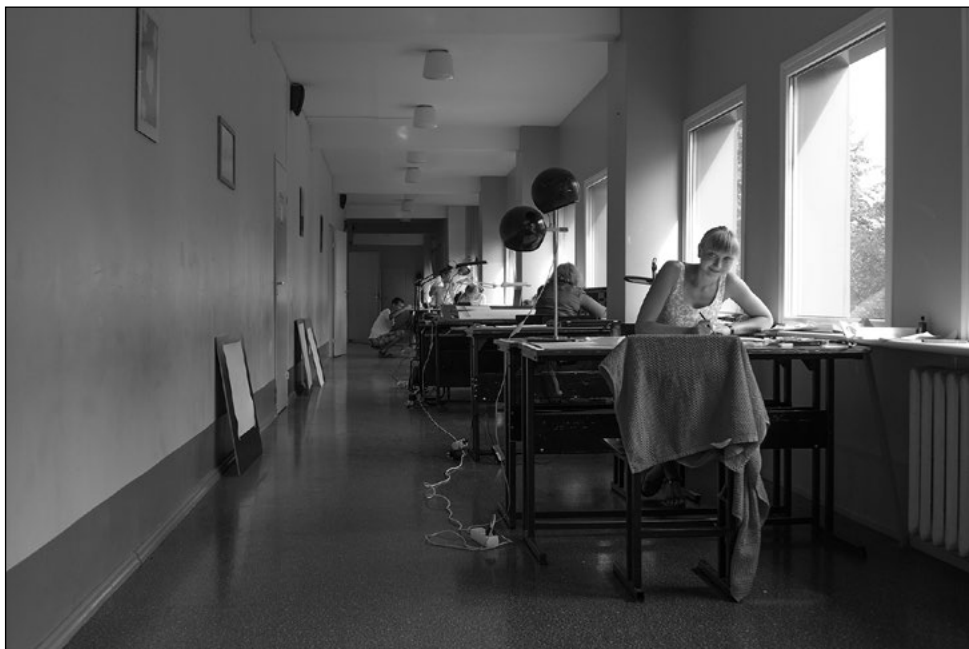
- SA Narva Muuseum;
- Eesti Muinsuskaitseamet;
- Eesti ICOMOS / ICOMOS CIAV;
- Narva Kunstikool;
- Narva linna muinsuskaitse spetsialist Madis Tuuder;
- OÜ BREM Kinnisvarahaldus.

2014. aasta Estonian VERNADOC laagris osalejad vasakult paremale: esireas Maja Ptašek (arhitekt, Vilniuse Kunstiakadeemia õppejõud), Natalja Maštšenko (insener, Tallinna Tehnikaülikooli magister), Triinu Kaaret (TTÜ Tartu Kolledži inseneriõpe) ja Nathathai Chansen (arhitektuuri õppejõud, KMITL Ülikool Tai Kuningriigis). Keskel Sudar Oli Gunasekaran (Helsinki Aalto Ülikooli arhitektuuri magistrant), Lada Markejevaite (arhitekt, Vilniuse Gediminase Ülikooli õppejõud), Markku Mattila (arhitekt, Soome ICOMOS liige, Helsinki Aalto Ülikooli õppejõud), Svetlana Levoško (arhitekt, arhitektuuri õppejõud Peterburis) ja Urmas Arike (arhitekt). Katusel Anna Liisa Sikk (Eesti Kunstiakadeemia muinsuskaitse ja restaureerimise magister), Joosep Metslang (SA Eesti Vabaõhumuuseumi maaarhitektuuri keskuse teadur) ja Sergey Zuev (insener, Tallinna Tehnikaülikooli magistrant). Foto: N. Chansen.

Pantelejevi villa joonised mõõdistati ja vormistati kohapeal hariliku pliiatsiga, abiks horisontaalne null-joone nöö, loodid, mõõdulindid ja hea vaist. Tööaluseks saime Narva Kunstikoolist molbertid (suur tänu!), nutikamad leidsid endale ka laua ja tooli.
Foto: J. Metslang, 2014.

Kui objektitöö tehtud, saime jooniseid rapidograafia vormistama hakata. Saime auditooriumiks Narva-Jõesuu Gümnaasiumi trepikoja, kust avanes vaade Narva jõe ja Venemaale.
Foto: J. Metslang, 2014.

Nathathai joonestamas. Rapidograafide, tušši, harilike, sirklite, kustutuskummide ja väga erinevate joonlaudade kõrval kasutame pintsliit joonise kustukummipurust puhastamiseks ning süstalt tuši ja vee segamiseks.

Foto: J. Metslang, 2014.

Estonian VERNADOC: International Documentation Camp

Joosep Metslang

The destruction of the historical stratum of the beautiful resort town of Narva-Jõesuu is widely known. Over the past generation we have lost Swiss, Historicist, *a la Russe*, Art Nouveau, and Moorish style buildings that were unique not only in Estonia but also in the entire Baltic Sea region. Only roughly 10 percent have remained of what were originally 250 historical summer houses, while even these are in danger of dilapidation, destruction, and new building projects.

Narva-Jõesuu hosted the Estonian VERNADOC International Documentation Camp on July 14-28, 2014. The idea of the international project was to store on paper some endangered unique and idiomatic architectural phenomena. The choice in Estonia was made exclusively in favour of the 19th century Panteleyev summer villa and its opulent wooden decor. The past splendour of the latter only contributes to the tragedy of the building's current virtual ante-mortem torpor.

We put the old house down on paper over the course of two weeks: the results included technical pen (Rapidograph) drawings of various details, facades, and cuts. The drawings were prepared based on Finnish hand-drawing tradition, the roots of which go back to the 19th century. The camp was supervised by Markku Mattila, lecturer of the Department of Architecture at Aalto University, member of the Finnish ICOMOS (International Council on Monuments and Sites) and the ICOMOS International Committee of Vernacular Architecture (CIAV).

VERNADOC is a project that began in Finland in 2005 with the primary aim to document by means of drawings, photographs, and text the declining built heritage through the efforts of an international group of participants. The project format, developed by Markku Mattila, has been employed for nine consecutive years in documenting the world's endangered built heritage. The past few

VERNADOC camps took place in Thailand, Lapland, the Maramures region in Romania, and the town of Amandola in Italy. Camps are scheduled to take place in Thailand, Romania, Turkey, and Indonesia, among other places, in 2016.

The Narva-Jõesuu camp involved architects, restorers, engineers, and other specialists with ties to the field from all over the world. Among the twelve participants there were both university lecturers and students. When taking measurements on site and later making the drawings in the office, one could hear a constant medley of English, Estonian, Russian, and Lithuanian, with snippets from Thai and Tamil thrown in for good measure.

On July 27, 2014, we opened the exhibition “Estonian VERNADOC” at the Narva castle museum, which displayed newly completed artistic drawings of the Panteleyev villa in Narva-Jõesuu. That was also the venue for the seminar “Imperial Summer Houses Around the Gulf of Finland”, which hosted architectural historians from various countries. The seminar concluded that the villa in question is unique, and that there is nothing similar in the Baltic countries, Scandinavia, or the vicinity of Saint Petersburg.

Let us hope that means and willingness to restore this beautiful but crumbling house will be found soon enough!

The Estonian VERNADOC project was organised by the Centre of Rural Architecture at the Estonian Open Air Museum; local organisation was handled by researcher Joosep Metslang.

Project sponsors:

- Estonian Open Air Museum
- Cultural Endowment of Estonia

Project supporters:

- Narva Museum
- National Heritage Board of Estonia
- Estonian ICOMOS / ICOMOS CIAV
- Narva Art School
- Narva heritage protection specialist Madis Tuuder
- OÜ BREM Kinnisvarahaldus